

belijdenis aanleiding
eigen om belijdenis
vindt daarin, dat
voor den Dienst de
et, dat men door een
leven geen belijdenis
en, dan zou het zeker
personen toch te
s geloofs te doen. Eer
an worden aangeregd,
die zonde volharden,
kunnen afleggen. De
uigenachtige belijdenis
heeft voor alle dingen
theid in zoo heilige
gen. Wel dient ook
roeping te worden
tevens dient hun te
zich, zoolang ze zich
te roeping niet kunnen
de vermaningen
stand erger dan
een volharder in de
de Kerkraad ook
Lasco het reeds voor
van de gemeente af
rens van 13-20 jaar,
vroegeren leeftijd,
belijdenis deed, moge
zijn genomen zijn, en
een tiental jaren
orden, maar toe te
z, die openlijk wel-
geloofs af te leggen,
zijn of een slecht leven
uit als lidmaten
staan, mag niet. Al
in de Kerk ingelijdt,
dat ze geen geloof
daarom niet in de
Vie weigert den naam
en, behoort in de
niet te huis. In een
te toestand geduld
die als belijdenis
niet.

Ileem met zulke ge-
ware de zaak niet
dergelijke menschen,
it meer ter kerke
n niet meer gelezen
r wandel voor de
en voor wereld een
en nog tot de Kerk
ouders hen toen ze
erk lieten doopen,
volvoegen en bieden
borg voor de christe-
r kinderen. Zelfs
men hun kinderen
aren ze bereid bij
te laten optreden,
id nog volkomen
lk een doop te
mag men niet van
eft men te rekenen
Vet of iemand nog
pboek der gemeente
of hij een geloovige
aad, die zuik een
et uit de gemeente
ios als doopdijst
hij zou die zonde
neer hij op grond
nan of vrouw toch
an kinderen doopen

en uitzondering, en
um heeft met haar
p het oog gehad.
omen kunnen be-
beallissing zeer
was. Welke toe-
eld heeft, bespre-
l.

DR. H. H. K.

Scholen.

ngen door Dr. J. H.
an met. Harlaar te
len heer A. C. van
oden in de collecte,

AGERS, Voorzitter.

ts EENR ANALYSE
EN ORGANISME.

ay, van niet minder
gste af-veering van
LJKE VEREENIGING
IDGEN IN NEDER-

andeld dankt mij,
ak-menschen zijn,
arbij is de wijze
eld, mij zoo blij-
ngen voel uit dese
te deelen. Laat
ij blij-verstane
in schrijver van de
r FUNCTIES VAN
hij voor de mees-
bekende is, even

te GHOENINGEN en
het physiologisch
URDER, werkzaam.
nudeerde hij aan
AMSTELDAM en
BAKHUIS ROOSE-
rby Prof. PLACE
gebieden, die zijn
ident BUTENDIJK
e geworden van,
erkend wordt,
eld en daarbij,
ters blijkt, wijs-

ende.

en gansch ander
telijk" noemen,
er BUTENDIJK,
te studie en oog-
ging van begi-
mer de "chris-
g waren.

En nu blijkt mij uit deze zijn SCHETS, dat
deze zelfde heer BUTENDIJK thans bij zijn
wetenschappelijk denken van vóór-oordelen
uitgaat, waarvan hij het hante, ook de Chris-
telijke Genees- en Natuurkundigen uitgaat.

Zelfs maar aan de schets eener analyse
dier veranderende wetenschappelijke denkwijze
van den heer BUTENDIJK zal ik wel laten mij
te wagen. Alleen de geest des menschen, die
is hem is, weet wat des menschen is. Maar
bovendien hangt een dergelijke verandering
met roofoel onbewust psychisch gebeuren
samen, dat zelfs de geest des menschen, die
hem is, er niet alles van weet. Toch wil het
mij voorkomen, dat de betovloeding, die hij
bewust of onbewust, van ROOSEBOOM en PLACE
heeft ondergaan, bij het rekenen met de psy-
chische factoren, welke deze verandering hebben
veroorzaakt, niet mag verwaarloosd. En even-
szo, dat, hoe blij-verstane mij het *feli* zelf
dier veranderd ook is, haar ontstaan, door
wat mij uit het BUTENDIJK in de laatste
jaren nu en dan gebonden gesprekken bleek,
mij niet geheel onverklaarbaar is. Dan, belang-
rijker dan de verandering van denkwijze van
desen essayist, is voor mijn lezers het essay
zelf en ik wil daarom trachten daarvan een
kort en, voorzover mij dat als leek mogelijk
is, juist resumé te geven.

De titel: *SCHETS EENR ANALYSE DER FUNCTIES VAN ORGANEN EN ORGANISME*, zoo, daar
ik meen, kunnen vertolkt met "Hoofdfunctien
eener ontleding der verrichtingen van organen en
organisme". Tot, zoo noodig, meer verstand
der laatste twee woorden, zou er nog aan kun-
nen toegevoegd worden, dat, om iets te noemen,
"n menscheelich lichaam een organisme en zijn
hand of zijn spier een orgaan is".

Met dat "orgaan" en "organisme" bevinden
wij ons op het gebied van het "organische" of
van dat der "levende" natuur; van planten, die
en menschen-lieven en hun organen. Orga-
nen en organismen zijn gecroeld uit levende
"cellen" en niet alleen bij deze groeisel maar
ook bij hun elementen: de "cellen" kan men
spreken van organen en organismen en is dan ook,
zoals BUTENDIJK zegt, een *amele*, een "orga-
nisme" en een *leucocyt* of witte bloedcel een
"orgaan" te noemen.

Kan men dus zowel bij organen als bij
organismen van levensverrichtingen spreken, als
ondersteltend keomek van een organisme stelt
B. het streven naar zelfbehoud en naar behoud
van zijn soort, of wat hetzelfde zegt: naar doe-
matige aanpassing en voortplanting, terwijl hij
als het *gemeenschappelijk* kenmerk voor het leven
van organen en organismen, o. a. de stofwissel-
ing en het reageren op prikkels stelt.

Bij een analyse of ontleding hunner functies
doet zich de vraag op: "in hoeverre deze
functies mechanisch materialistisch zijn te ver-
staan; of in hoeverre onstoffelijke oorzaken
dastoe bijdragen; en eindelijk, van welke orde
dese onstoffelijke oorzaken zijn en in hoeverre
wij ze kunnen analyseren."

Dit is het *problem*, welks oplossing BUTEN-
DIJK heeft zoeken te benaderen.

Eerst in het IIe hoofdstuk van zijn essay
sien wij hem aan de benadering bezig.

Hier, in het Ie, spreekt hij dan verder nog
over zijn daarbij gevolgde methode.

Hij toont zich daarbij bewust te zijn, dat bij de
benadering der oplossing van een probleem, als
sich hier in het natuurgebied, op het gebied
van de *levende* stof voortdort — in dit geval: de
verrichtingen van organen en organismen, —
naast de zintuiglijke waarneming een causaal-
of oorsakelijk denken dienst moet doen.

Wij hier onderzoeker, die dū denkt, daarbij
werkt met de begrippen *oorsakelijkheid, kracht, orde,
stof* en *wet*, maar, omdat dese tot de hoogte of
metaphysische behoren, niet alle onder-
zoekers er hetzelfde onder verstaan, geeft B. hier
een lezenswaardige uiteenzetting van zijn verstaan
dier begrippen.

Onder die begrippen neemt hij echter ook
op dat van "immatereele realiteit" of "onstoffe-
lijke zakeelheid", iets wat trouwens bij een
probleemstelling als de hierboven vermelde,
waarbij althans de mogelijkheid van "onstoffe-
lijke oorzaken" niet bij voorbaat wordt uige-
scheld, ook te verwachten was.

Het getuigt daarbij van zijn bezonnenheid
wanneer hij zegt dat genoemd begrip "immatere-
le realiteit" scherp te onderscheiden is van de
begrippen "Ziel" en "God".

Wie als HANCKEL de "innerlijke ervaring",
welke ons van een "immatereele realiteit" ver-
reket, voor zelfbedrog houdt, kan tot de
spodische uitspraak komen: "Die Welt-
geuscheit muss ein psychisches chemisches
Process sein".

Maar daarmee staat hij dan ook, zoals
BUTENDIJK zegt, "tegenover de algemeene
opinie der moderne natuuronderzoekers".

In de tegenwoordige, ook onder hēn heer-
scheude kenler toch, komt aan de innerlijke
niet minder dan aan de zintuiglijke ervaring
ten plaats toe.

Zoo ook in de kenler welke BUTENDIJK
accepteert.

Maar, zonder materialist te zijn en dus, gelijk
de moderne natuuronderzoekers, een "onstoffe-
lijke zakeelheid" te erkennen, kan men ook
zoo, door een *monisme* of "eenheidsleer" zijn
denken laten beheerschen. En dan zal daarin
niet voor een *eenheid* en dus onstoffelijke
ziel mee de mogelijkheid op voortbestaan
na het sterven, noch voor den persoonlijk
God, den Schepper en Onderhouder der wereld,
— plaats zijn.

Maar, anders is ook dit in het denken van BUT-
ENDIJK. Niet toch als vele moderne natuur-
onderzoekers, laat dese zijn denken door het
monisme beheerscht.

Reeds in zijn "een woord vooraf" doet hij
uitkomen, dat zijn SCHETS wil geven van uit
"een streng dualistische, cretialistische levens-
beschouwing, een beeld der werkelijke ervaring".

Maar ook wanneer hij op blz. 8 na het:
"Voor hem echter, die de realiteit van het Ik
rekenet en de innerlijke (psychische) ervaring
als goede en onmisbare methode aanziet, om
mede de ware voorstelling der wereld te kunnen
vormen, voor hem bestaan er ook onstoffe-
lijke oorzaken en realiteiten", — terstond
dese sin laat volgen: "Te meer nog voor
degenen, die meent, dat door bijzondere
openbaring ons waarheden zijn toegevoerd,
eten zeker, ja nog zekerder, dan die welke
uit andere bron zijn geput." — dan be-
hoofst men daar, na gezette lezing van het
gehele stuk, waarlijk niet tusschen de regels
door te lezen om te verstaan, dat hij zoowel
in den laatste als in den eersten zin
staat, ook voor zich zichzelf bedoelt.

Wat het begrip "Ziel" betreft zegt hij,
niet nigrpand op zijn mededeeling van later
onderzoek, reeds in dit inleidend hoofdstuk,
dat "het uitspreken is, dat in de organen
perce of deelen der psyche zijn *bestaan*". Iets
wat zeker met het bekende: "*foto in foto et foto*

in qualitat parte corporis", of, dat de ziel "ge-
heel in het gehele en geheel in welk deel ook
van het lichaam is", — een gedachte, ons van
den Neo-Platonist PLOTINUS toegekomen, — is
strijd is, doch wat toch aannemelijker schijnt
dan dese voorstelling. "De eenheid en ondeel-
baarheid der menscheelike ziel", voegt Buten-
dijk, — na een woord van niet onoverdreef-
spot met de hiden-daagsche Theosophie, —
er aan toe, "wordt zoowel door psychologische,
ethisch-religieuze als ook natuurwetenschappe-
lijke ervaring ons als axioma opgedrongen".

En, al acht hij ook niet, dat in de *organen* psyche
bestaan is en dat bij den mensch de schors
der groote (en kleine?) hersenen slechts psyche
bestaat, — voor een bestaan der ziel ook na het
sterven spreekt hij zich overhellen uit. Wel
zegt hij dat de onderzoeken van het spiritisme
daaromtrent slechts negatieve resultaten heb-
ben opgeleverd, maar hij zegt ook, "dat wij op andere
en vele groonden en overtuigingen omtrent het
bestaan der psyche zonder deze materiële voor-
waarden (deelen der hersenschors) aekennid
kunnen bezitten".

In mijn volgend artikel zal ik gelegenheid
hebben aan te wijzen, dat BUTENDIJK in zijn
wetenschappelijk denken evenster plaats geef
aan het begrip "God" en wel bepaald aan
het Christelijk Theistische.

G.

Alt de Pers.

Zich mengende in de verkiezingen in de Ned.
Herv. Kerk, schreef de N. Rot. Crt. de vorige
week dit:

Verkiezing te Rotterdam.

Morgen is hier te stede verkiezing voor 63 le-
den van het kiescollege der Ned. Herv. gemeente.
De verkiezing Geloof, Hoop en Liefde, (eth. orth.)
schrijft nu in een brief aan de kiezera, dat zij bij
het samenstellen van haar candidatenlijst, evenal-
voorige jaren er zich terzede rekenschap van heeft
gegeven, dat het voor de gemeente van het groot
ste gewicht is, dat zij wordt vertegenwoordigd en
bestuurd door mannen, Godvruchtig en bekwaam,
die voor de Hervormde kerk pal staan en haar
met hunne liefde schragen. Het bestuur dezer ver-
eeniging vestigt hierop thans vooral de aandacht
n de Hervormde kerk, welke immers slechts als
Volkskerk de massa omvat en tot zich trekken
kan, mede door den invloed van het politieke
leven, dat helaas zoover meer verbond, lang
naam maar zeker wordt vermond tot eene Ge-
reformeerde Blijdenis Kerk, zoals dr. Kuypers
daarstels heeft gezegd.

En een te 's-Gravenhage verschenend kerkelijk
blad — zoo heet het verder — schreef dr. J. H.
Gerretsen, hervormd predikant aldaar, onlangs o.
m. i. k verwacht dat onze Kerk als Kerk van de
mannen van den Gereformeerden Bond zal blijven
voortbestaan. Onze Kerk zal een Gereformeerde be-
lijdeniskerk worden en als een cnaast de andere Ge-
reformeerde Kerken a en b voortbestaan. Het ver-
schil in Kerkopvatting zal tegenover de principie-
le leerstellige eenheid verdwijnen. Te gemakkelijk
ker zal dit kunnen geschieden, omdat in een Kerk,
opgevoerd in den stijl van den Gereformeerden
Bond de idee van volkskerk, het groote verschil-
punt van heden tusschen de afgescheiden en
doelzender eenerijds en de Ned. Herv. Kerk an-
derzijds, toch te laag gaat. Dr. Kuypers, die in 1886
een kerkrechtelijke nederlaag leed, heeft wezenlijk
in onze Kerk getriomfeerd. Ook hier al, zoals
telkens is geschied, een kerkrechtelijke overwinning
een wezenlijke nederlaag blijken te zijn.

Hoewel genoemd predikant deze dingen met
groot voorbehoud zegt, heeft het bestuur dezer ver-
eeniging deze gelegenheid niet willen laten voorbij
gaan zonder zijn instemming met die woorden te
hebben betuigd. Indien men let op de vorderingen,
welke de Gereformeerde (Calvinistische) richting
den laatste tijd maakt, moet men wel tot de
overtuiging komen, dat met het bovenstaande
niet te veel gezegd is. Of is het niet bedenkelijk,
wanneer de gemeente in haar meerderheid partij
kies voor de richting, welke — te oordelen naar
den inhoud van het blad ("Onze Vaans"), dat haar
hier te stede vertegenwoordigt — haar heil zoekt
o. m. in het bestudeeren en liefheeren der ...
Dordtsche leerregels? (Zouden er voor de Gemeen-
te dan werkelijk geen hogere dingen te bespreken
zijn? Kan het wel armer?) En is het ook niet
bedenkelijk, dat de Gemeente, door zulke vorm-
overdenkingen van de wijs gebracht, allen daar
haar vertrouwen noch schenkt, wanneer een aan-
beveling van een candidatenlijst met Bijbelteksten
is opgetuigd? Zou een gewone zaak — want dat
is de verkiezing voor het Kiescollege, al heeft z
verstrekkende gevolgen! — dan niet op gewone,
d. i. nuchtere, wijze mogen worden besproken?
Moet in vrome leunen kracht worden gezocht en
moeten dese goedmaken wat mogelijk ontbreken
mocht? Moet in tocht wijzer word? De Gemeente
zou er wel bij varen en de Hervormde Kerk zou
niet gaan gelijken op een Gereformeerde Kerk,
als waarin men haar in de dagen der doleantie
met geweld heeft willen omzetten en welk streven
haar destijds met angst en schrik heeft vervuld.

Hierop zij gewen als op een verblijvend
teeken, dat, ook naar het oordeel onzer ethische-
moderne tegenstanders, de zaak, die ons op 't
harte ligt, steeds veld wint.

Al verstaan we toch zeer wel, dat hetgeen
hier wordt meegedeeld, sterk overdreven is, er
in deren stijl niet geen ander doel gewat was, dan
om geestverwanten tegen ons te prikkelen, ledes
voelt toch, dat er een kern van waarheid in
ligt, en dit is ons oorsak van blijdschap.

Sieds wezen we er op, de Gereformeerde
Bond, met zijn orgaan in de *Waarheidsvriend*,
was het kleine begin van "grooten dingen" die
komende zijn.

In de *Basuin* schreef Prof. Dr. Bouwman een
uitnemend artikel over de pluriformiteit der Kerk,
naar aanleiding van het door Dr. Doekes hiertegen
aangevoerde in het *Gereformerd Theologisch
Tijdschrift*:

In den laatste tijd zijn nog al eens bewaren
ingebracht tegen de voorstelling van de pluriformi-
teit der kerk. In aflevering 10 van het Gerefor-
meerd Theologisch Tijdschrift spreekt Dr. Doekes
de vrees uit, dat men dese dusgenoemde pluriformi-
teit der kerk blijksbaar voor de aloude belijdenis
van de eenheid der zichtbare, georganiseerde kerk
in de plaats tracht te schuiven.

Wij moeten eerlijk verklaren, dat wij niet be-
grijpen wat de schrijver bedoelt, en welker schrij-
ven hij op het oog heeft. Had Dr. Doekes een
bepaald feit genoemd, bepaalde citaten uit ge-
schriften aangehaald, dan was misschien zijn rede-
neering gebleken waar te zijn, maar nu geeft het
den schijn alsof hij allen, die van oordeel zijn dat
zij niet den term pluriformiteit of veelvormigheid
der kerk, den feitelijken toestand van het kerkelijke
leven in zijne gedeelheid uitdrukken, aanwijst
dat zij trachten dese leer voor de leer van de
eenheid der kerk naar en de belijdenis in de plaats
te schuiven. Het komt ons voor, dat dese beschul-
diging bestaat onjuist is, en dat hij daarmee een
onrechtmatige beschuldiging uitsprekt.

Wat wil toch de term pluriformiteit zeggen?
Allereerst wordt er door uitgedrukt het feit, dat
de ene kerk van Christus zich aan ons ons voor-
doet in onderscheidene formaties. In de oude
Kerk en in de Middeleeuwen kon het nog schijnen
dat de Kerk in hare zichtbare gestalte een en
onverdeeld was. De Westersche Roomsche Kerk
maakte er aanspraak op de enige ware Kerk te
zijn. Men leefde in die dagen geïsoleerd. De bewo-
ners van West-Europa kwamen niet, of bijna niet,
in aanraking met de Christenen in het Oosten, en
daarom kon de gedachte gekoesterd worden dat de
belijdenis van de ene kerk ook precies klopte op
de praktijk van het kerkelijke leven, wat den
nietigen vorm aangaf. Maar men zag voorbij dat
ook de Grieksche Kerk een eigen vorm van Kerk-
leven vertoonde, met een eigen belijdenis naast
de Roomsche Katholieke Kerk. Maar in en na de
dagen van de Reformatie in de zestiende eeuw is
de kerk roofter gesplitst in onderscheidene deelen,
dat wij niet meer kunnen spreken van eenheid
van Kerkvorm; want naast de Roomsche en de
Grieksche Kerk kwamen er onderscheidene Kerken
der Reformatie en hoe verder de geschiedenis van
Christus Kerk op aarde verloopt, hoe meer Kerken
en Kerkjes zich afscheiden en organiseren.
Men mag dit terecht betreuren, het feit bestaat,
en is niet te loochenen.

In de tweede plaats wordt er door uitgedrukt
dat de afzonderlijke Kerken eigen leven openba-
ren in de belijdenis, in kerkvorm, in theologie en in
de eigenaardige typeering der vroomheid. De Re-
formatoren stelden nu het standpunt waarop zij
zich zelf gesteld hadden, voor als het absoluut
juist, wijl zij van oordeel waren, dat zij voort-
setting waren van de aloude Kerk, dat zij met de
terugkeer tot de H. Schrift en tot de leer der
postelen de zuivere uitdrukking der waarheid
beleden en den schriftmatigen vorm der Kerk ver-
toonden. Vandaar konden zij de Roomsche Kerk
de valsche Kerk noemen, en de secten, die zich
van hunne Kerken afscheidden, als valsche Kerken
betitelen. Evenwel bleven zij volhouden dat in de
Roomsche Kerk toch nog iets van de Kerk aan-
wezig was. Wie Calvin hierop naliet, kan beide
gedachten bij hem vinden. Maar wijl het noodig
bleek dat de Kerken der Reformatie hun geloof
beleden in een eigen belijdenis en in een eigen
kerkrichting en liturgie kunne gedachten for-
meeren omtrent den vorm der inrichting, het be-
stuur en het recht der Kerk, benevens de wijze
van dienst, bleek het dat al die Kerken een eigen
typeering vertoonden, terwijl zij geloofden en trach-
ten de eenheid met het hoofd Christus te behouden
en uit te drukken. Zoodra dus meerdere kerkfor-
maties optraden, die elk voor zich zelf pretende-
ren de ware Kerk te zijn, maar zonder dat zij het
aanderton elkaars doop te verwerven, en de
saligheid te betwisten aan hen, die van een andere
confessie waren, was daarmee feitelijk de plu-
riformiteit der Kerk gegeven.

Dese veelvormigheid in het kerkelijke leven
heeft ongetwijfeld haar schaduwzijde. Het moest
zoo zijn, zouden wij zeggen, dat allen, die door
het geloof in Christus zijn ingepant, waar zij ook
zijn, van welk volk en in welk land zij zich bevin-
den, ook een en den zelfden vorm van belijdenis
en kerkrichting bezaten, en allen in éene kerkfor-
matie leefden, maar de praktijk leert het tegende-
le. Behalve dat ook de zonde haar droeve ge-
volgen in het leven der kerk laat gevoelen, is ook
de menscheid, hoewel éen naar afkomst en
wezen, geheel verschillend getypeerd naar gelang
van de verschillende werelddelen, van aanleg en
geaardheid, die verschill openbaart zich niet
alleen in het natuurlijke leven, maar ook in het
geestelijk-kerkelijk leven. De ontwikkeling en aan-
leg is een verschillende. Het inzicht in de Gods-
openbaring is niet dezelfde. Vandaar dat het bij
de vrijmaking van het leven bij de Reformatie
meest komen tot een onderscheiden getypeerd
leven in de christelijke kerk. De waarheid Gods
is te veel omvattend en te diep dan dat zij door
allen op dezelfde wijze wordt gezien en beleden.
Daarom is het niet ten onrechte gezegd, dat de
worsteling der geesten, die verschillende gevoelens
de stijl der meeningen niet alleen vruchtbaar ma-
ken is voor het denkend leven, maar dat ook
die worsteling heeft bijgedragen om de waarheid
te verstaan van de veelzijdige wijsheid Gods.

De gereformeerden hebben dit ook van den be-
gine, al was het misschien niet in genoegeme
mate, doorlezen. Zij erkenden zelfs in den engeren
kring van een bepaald kerkelijk leven de vrijheid
der profetie, d. w. z. de macht of de vrijheid om
in sommige zaken een gevoel te hebben en uit
te spreken, dat van anderer gevoelens verschilde,
in zaken, waarover de belijdenis zich niet uitsprak,
en zij erkenden tevens de tolerantie, als een mid-
del om de eenheid in het kerkelijke leven te be-
houden, doordat men de zwakkeren en dwalenden
tegenmoet kwam.

Voorts erkenden zij de pluriformiteit in de een-
heid, omdat zij de Lutherische kerken als zuster-
kerken erkenden, en ook op de Synode van Dordrecht
afgevaardigden erkende van andere kerken,
die op sommige punten van eigen belijdenis af-
weken.

Maar is nu de voorstelling van de pluriformiteit
in strijd met de leer van de eenheid der kerk,
naar onze belijdenis? In geen deede. Onze be-
lijdenis spreekt van de kerk naar haar geestes-
wezen, naar haar geestelijk onzichtbaar zijde, zoals
al ook naar haar zichtbare zijde naar buiten
waarschijnlijk treden moet. Die kerk heeft de
eenheid in Christus haar hoofd en openbaart zich
over de gehele wereld, vochtans te samen ge-
voeld en vereenigd zijnde met hart en wil in een
zelfden Geest, door de kracht des geloofs. Bij de
Kerk moet ieder zich voegen, onderhoedende daar-
door de eenheid in de kerk, zich onderwerpende
aan haar onderwijzing en tucht, den hals buigende
onder het juk van Christus, en dienende de op-
bouwing der broeders. Elk lichaam dat zich niet
aan den Woorde Gods onderwerpt, mist het ken-
merk der ware kerk.

Hoe kan met die eenheid de leer der pluriformi-
teit in strijd zijn? Dit is nu zoo zijn als wij met
Rome het wettend in de kerk te vinden in het
zichtbare, in het Instituut, maar is niet zoo,
waar de kerk haar wezen zoekt, zoals de Gere-
formeerde kerk doet, in het onzichtbare. Het is
waar, de wijze waarop de eenheid der kerk door
velen om allerlei onwetende nietwaardige redenen
gekrenkt wordt, is diepdragend, maar dit kan niet
gezegd worden van alle kerkvorm. Voorts, al lijden
vele kerken aan een vitium originis, indien het
in haar bestaan, haar streven is om naar het
Woord te belijden en te leven, dan kan men sulke
kerken toch niet voor een valsche kerk aan-
schouwen. Ook brengt de gedeelheid der kerken
allert moeilijkheden met zich in de handhaving
van leer en tucht, maar als Gods weg, in zijn
aanbiddelijke voorziensheid, zoo is dat wij tenge-
volge van onze zonde de kerkelijke eenheid in
zoo menig opricht derren, dan moeten wij met
alle liefde, wijsheid en voorzichtigheid tegen die
uitwassen ons wapenen.

Al handhaven wij en moeten wij voor ons kerk-
leken leven handhaven, dat wij een ware kerk zijn,
eene zoo zuiver mogelijke openbaring van de
christelijke kerk, onze kerk is toch niet al de kerk,
en wij mogen niet zeggen dat er buiten onze kerk
geen saligheid is.

Moge dit beradigde en kalme antwoord Dr.
Doekes overtuigd hebben, dat hij beter doet
met dezen strijd te staken.

Officiele Berichten.

De classis Zwolle heeft in hare vergadering
van 6 Febr. de heeren B. J. Jansen en D. Lijger,
candidaten aan de Theol. school, met algemeene
stemmen beroepbaar verklaard in de Geref.
kerken.

Aan de diaconien, leden van de Vereeniging
tot duurzame verzorging van minderjarigen.
Namens het bestuur van de Vereeniging tot
duurzame verzorging van minderjarigen, heeft
ondergeteekende de eer u te berichten, dat de
jaarvergadering onzer vereeniging D.V. 5 Maart
des morgens te half elf in het gebouw van
Kunsten en Wetenschappen te Utrecht wordt
gehouden.

Beleefd verzocht zij u, punten voor 't agendum

en den naam van den afgevaardigde vóór 1 Maart
aan haar adres te willen opgeven.

Het agendum zal in 't *Diaconaal Corresponden-*
tieblad van Maart worden bekend gemaakt.

Namens het bestuur:

MEVR. J. C. BRUMMELKAMP—ESSER,
secretaresse.

's-Gravenhage, Balstraat 170.

P.S. Diaconien, die zich nog niet als leden
deden kennen, worden vriendelijk verzocht dese
circulaire als ook aan haar adres gericht te
willen beschouwen.

Kort verslag van de vergadering der
kerken in de classis Zwolle, ge-
houden 6 Februari 1913 te Zwolle.

Art. I. Opening. Gezongen Psalm 119: 3.
Gelesen 1 Petrus 2: 1-12 en geboden.

Art. II. Moderamen: Dr. H. te Velde, praeses;
Dr. F. Bruinsma, scriba; Dr. J. Hanis, assessor.

Art. III. Dr. Douma en Dr. Toelen sien de
credentiebrieven na. Alle kerken zijn vertegen-
woordigd.

Art. IV. De notulen worden gelezen en
goedgekeurd.

Art. V. Examen praeparatoir van de broeders
J. B. Jansen en D. Lijger. De stukken worden
nagesien door de broeders Dr. Westerbeek van
Eerten en Dr. Brouwer en zijn in orde be-
vonden. Na het voordragen van een gedeelte
hunner vooraf ingeleverde predicaats woorden
de beide broeders onderzocht en met alle
stemmen toegelaten om te staan naar den dienst
des Woords en der Sacramenten in de Gere-
formeerde Kerken. Hun zal hiervan acte worden
nigereikt.

Art. VI. Dr. Elstega en ouderling Grooten-
huis worden aangewezen om het kasboek van den
deputaat voor de emeriti en Dr. Toelen
en Dr. Bosch om het boek van den classicaalen
penningmeester na te zien. De broeders rap-
porteren later, dat de boeken in orde zijn.

Art. VII. Eekle instructie's worden be-
handeld: a. In de zaak van Ambt-Vollenhove (A)
worden als commissie van onderzoek aan-
gewezen: Dr. H. te Velde; Dr. J. Douma de
consulent, en ouderling B. van Bruggen; b. In
de zaak van Kampen de broeders Dr. J. Hanis,
Dr. Gispens en Dr. Wielenga, en een ouderling
uit de kerk van Zwolle en van Sassenwijk (B).
Dr. Hanis zal de commissie samenroepen.

Art. VIII. Rapport omtrent de zending op
Soemba wordt diimaal niet uitgebracht wegens
ongestelligheid van den deputaat ad hoc.

Art. IX. Rondvraag art. 41. Levert geene
bijzonderheden op.

Art. X. De vacaturebeurten worden geteld.

Art. XI. De volgende benoemingen hebben
plaats: a. deputaten voor kerkvisitatie: Dr. G.
Wielenga, Dr. Westerbeek van Eerten, secundus
Dr. H. te Velde; Dr. J. Hanis, Dr. Gispens,
secundus Dr. Brouwer; b. voor regeling van
classicaal examina: Dr. Gispens en Dr. Wielenga;
c. classicaal-correspondent: Dr. Ekkes; d. voor
Rheine: Dr. Toelen; e. classicaal penningmeester:
Dr. Gispens; f. voor de emeriti-predikanten (ka)
en: Dr. Westerbeek van Eerten; g. voor hulp-
behoevende kerken: Dr. te Velde; h. voor
regeling vacaturebeurten: Dr. te Velde en Dr.
Brouwer; i. archivaris: kerk van Zwolle; j. cor-
respondent Theol. School: Dr. J. Bosch; k.
deputaat voor de zending: Dr. G. Wielenga; l.
2 kerken voor approbatie van beroepingen:
Zwolle en Kampen.

Art. XII. Roepende kerk voor de volgende
classis is Genemuiden; praeses Dr. Toelen;
assessor Dr. te Velde; scriba Dr. F. Bruinsma.

Art. XIII. Sluiting. De assessor sluit de ver-
gadering met dankzegging en gebed.

Op last der classis:

J. HANIS.

Kort verslag van de vergadering der
classis Axel, gehouden 6 Febr. 1913

Art. 1. Dr. G. R. Kuypers opent namens de
roepende kerk van Schoondijke op de gebruikelijke
wijze de vergadering. De credentiebrieven
worden nagesien en in orde bevonden.

Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd. De
kerk van Zaamslag heeft twee instructies.

Art. 2. Het moderamen wordt aldus samen-
gesteld: Dr. G. R. Kuypers, praeses; Dr. W.
van 't Sant, scriba; Dr. H. van der Wal, assessor.

Art. 3. De praeses spreekt namens de classis
zijn blijdschap uit, wijl de pogingen, aangewend
door de kerk van Zaamslag, om weer een eigen
Dienst des Woords te verkrijgen, met verrassende
gunstigen uitval werden bekroond.

Art. 4. De notulen der vorige vergadering
worden gelezen en goedgekeurd.

Art. 5. Rondvraag art. 41 K. O. Axel A
vraagt: wat verstaat men er onder om als gast
bij ene kerk in te wonen? Na eene korte
discussie, dese vraag betreffende, benoemt de
classis, van oordeel zijnde, dat het stelsel van
gasten, een abnormale toestand is in het kerkelijke
leven, deputaten, met de opdracht een onderzoek
te stellen naar de kerkelijke grenzen en afwij-
kingen, die daarbij gevonden worden. Dr. Halsteyn
deelt mee, dat broeder G. Meertens als
diaken is afgetreden en heeft opgehouden depu-
taat voor de Prov. kas voor behoeftige idioten
ent. te zijn. In zijn plaats wordt door de
classis benoemd broeder A. J. Tazelaar. De
kerk van Zaamslag verzoekt om aan de kerken
in de classis uit te reiken een vijftal exemplaren
van de visitatieregeling in de Gereformeerde
kerken van de classis Axel. Hieraan wordt
voldaan. Tevens wordt haar een antwoord ge-
geven op de vraag: Hoe te handelen met doopen
leden der gemeente, die gevallen zijn in een
roeden tegen het zevende gebod en die hiervan
belijdenis willen doen voor den kerkeraad en
in de gemeente, voordat de zonde openbaar
geworden is.

Art. 6. De door de classis uitgenoodigde
deputaten art. 49 K.O. komen ter vergadering;
worden door den praeses verwelkomd, en na
de noodige inlichtingen ontvangen te hebben,
in de gelegenheid gesteld, haar van grondig
oordeel en van bijzonder advies te dienen inzake
den stand der ineenstemming van de kerken te
Axel A en B.

Art. 7. Eekle rapporten worden uitgebracht
en evangelisatiebeurten geregeld.

Art. 8. De kerk van Axel A spreekt de
wenscheelichheid uit van het zenden van een
afgevaardigde der classis Axel naar het Congres
voor Gereformeerde Evangelisatie, dat D.V. op
Dinsdag 8 en Woensdag 9 April te Amsterdam
gehouden zal worden. Besloten wordt Dr. Bruins
al te vaardigen.

Art. 9. De kerk van T. ontvangt advies in
een tweetal tuchtraken. Eveneens de kerk van D.

Art. 10. De kerk van Zaamslag doet mede-
deeling van de aanneming van het beroep van
Dr. de Walle, die medio Maart intreedt denkt te
doen. Dr. Lammerisma wordt afgevaardigd om
bij de gelegenheid de classis te vertegenwoordigen.

Art. 11. Enigle mededeelingen worden gedaan
door den Zendingdeputaat Dr. J. H. Lammerisma.

Art. 12. Roepende kerk voor de volgende
vergadering is Axel A. Datum van vergadering
6 Mei 1913.

Art. 13. De assessor gaat voor in dankzegging,
waarna de praeses de vergadering sluit.

In naam der classis:

Dr. H. VAN DER WAL, assessor.

Buitenland.

Engeland. Twee en dertig duizend
Zondagsschoolscholieren minder!
Uit Engeland komt het verontrustende be-
richt, dat in den jare 1912 het aantal kinderen
dat de Zondagsscholen der Wesleyaansche en
Primitive Methodist, van de Baptisten, Presby-
terianen en Congregationalisten bezochten: 32000
is verminderd. Men heeft gevraagd wat daarvan
de oorzaak zou kunnen zijn? Daarop is geant-
woord, dat in de eerste plaats het aantal ge-
boorten afnam. Een zeer treurig teeken des
tijds! Ook meende men, dat sommige jongens
de Zondagsschool niet meer koeden bezoeken,
omdat zij gebruikt werden voor het verrichten
van diensten bij het Zondagvermaak. Ook al
een bedreovend verschijnsel, vooral in Engeland,
waar men in Christelijke kringen tot dusver er
trotsch op was, dat de dag des Heren in hun
land getrouwer gehouden wordt dan overal elders.
Het blijkt, dat vele ouders niet noodig vinden
dat hunne kinderen op de Zondagsscholen
godsdienstig onderwijs ontvangen.

Andere zoeken de reden van den achter-
gang der Zondagsscholen in de "consequen-
(handelingen) voor de onderwijzers, omdat
daarin de groote waarheid dat er "zonder
bloedstorting geen vergeving", is niet tot haar
recht komt.

Wederom anderen meenen dat de grondfout
ligt in de bediening des Woords. "Gewoonlijk,
zoo zegt een welbekend spreker, is er geestes-
lijke declension (afwijking) doordat het geloof
van den predikant aan het Woord Gods is
ondermijnd, zoodat geheel zijn werk, ook de
leiding der jongelieden, er noodzakelijk onder
lijden moet, en zij er aan medewerken dat
ouders, die vroeger "wēl liepen", tegenwoordig
in wereldsche paden wandelen".

Sommigen verlangen dat er verandering komt
in de organisatie der Zondagsscholen, omdat het
vertrouwen van de ouders geschokt is.

Maar met dat al duidt het cijfer van 32 000
minder leerlingen op de Zondagsscholen aan,
dat er vermindering van belangstelling is in
het geestelijk heil van kinderen en jongelieden
en in het algemeen in de dingen van Gods
Koninkrijk.

Tegenover dit droevige feit staat, dat de
Eugelsche Staatskerk de Zondagsscholen die van
haar uitgaan, in de jaren 1910 en 1911 in bloei
zagen toenemen. Het aantal leerlingen op de
Zondagsscholen die van de Staatkerk uitgaan,
nam in dat tijdperk met 40,000 toe.

Dit is bescamend voor de Vrije Kerken.
Zou het niet kunnen zijn dat de "modern
thought", het modernisme, meer ingang vond
bij de voorgangers der Vrije Kerk, dan bij
de dienaren der Staatskerk? Wij voor ons
houden er ons van overtuigd, dat het subjecti-
visme der predikanten van de dissenties of
Vrije Kerken oorsak is, dat de Eugelsche
Satakerk toont meer kracht te kunnen uit-
oefenen dan de Vrije Kerken.

Er is in dese dingen voor ons nog één
hientpunt en dat is de omstandigheid, dat de
Calvinistische Methodistische kerk in Wales niet
genoemd wordt onder het getal der Vrije Kerken
waarvan het aantal Zondagsschoolscholieren achter
uitging.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

HET GOEDE DEEL.

XXXV.

NOG MEER.

Weltra werd het duidelijk, dat noch de
vriend van Becker noch hij zelf zich hadden
vergist.

Aan den laatste werd namelijk een rege-
tingsbesluit toegezonden, door hertog Maximiliaan
van Beieren ondertekend, waarbij den
magister von Rothenfels gelast werd het land
te verlaten, en verboden werd er ooit terug te
keeren. Dit besluit was genomen, omdat hij,
ondanks herhaalde waarschuwingen, toch was
voortgegaan de kettersche leer te verbreiden
met het landvolk vergaderingen te houden enz.
Alles tegen het uitdrukkelijk bevel der regering
in.

Wat nu te doen? Tegenstand te bieden was
onmogelijk. Evenmin kon iets verwacht worden
van een verzoek om het besluit te herroepen.
Daarover waren graaf O. to en zijn huiskapelan
het spoedig eens. Zoo bleef dan niets over dan
het bevel op te volgen, waartoe dien predikant
trouwens niet meer dan een week tijd gelaten
werd. Was hij dan niet vertrokken zoo zou
men hem met den sterken arm verwijderen.

Geluklijk leefde destijds heer Kocuraad nog,
en hadden te Neurenberg, zijn woonplaats, de
Gereformeerden volle vrijheid van godsdienst-
oefening. Tot hem wendde zich graaf O. to, en,
als zoo vaak, niet te vergeefs. Hij verklaarde
sich bereid den uit de Palis verbannen leeraar
in zijn huis te ontvangen en te herbergen, zoo
lang het noodig mocht zijn. Weinige dagen
later reeds vertrok de grijze predikant naar Ne-
urenberg. Droevig en ontroerd was het afscheid,
dat hij van zijn vele vrienden nam. Voer de
meesten was er naar menscheelike berekening
geen kans, dat zij den getrouwen heider en
vriend ooit op aarde zouden wederzien.

Niet lang nadat de magister afscheid had
genomen, ontving de beletter van Rihenefels
bezoek van twee geestelijke heeren, Jafinun
uit Amberg. Zij waren zeer vriendelijk, en zeiden
gekomen te zijn om een schikking te treffen.
Nu de vorige huiskapelan voor goed weg was
moest heer Otto, zoo meenden zij, er maar toe
over gaan een anderen aan te stellen die den
Roomschen godsdienst beled, die nu toch weer
landgodsdienst geworden was. Kon hij echter
hiertoe nog niet besluiten, dan moest hij
nogtans afzien van alle pogingen om zijn
onderhoorigen bij het Evangelisch geloof te be-
waren. Vo